

**До Председателя на научното жури
по конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“,
област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни
науки,
професионално направление 3.8. Икономика (счетоводство и одит)
СУ „Св. Климент Охридски“**

РЕЦЕНЗИЯ

От: доц. д-р Елеонора Петрова Станчева-Тодорова

СУ „Св. Климент Охридски“, Стопански факултет, катедра „Финанси и счетоводство“

Научна специалност: Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност

Относно: конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“ в СУ „Св. Климент Охридски“, Стопански факултет, професионално направление 3.8. Икономика (счетоводство и одит)

Уважаеми г-н Председател на научното жури,

Уважаеми членове на научното жури,

Настоящата рецензия е написана въз основа на:

- решение на научното жури, назначено със Заповед на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ N РД 38-479/08.07.2016 г. за провеждане на конкурс за доцент по професионално направление 3.8. Икономика (счетоводство и одит), обявен в ДВ, бр. 40/27.05.2016 г.;
- получените във връзка с конкурса материали, включително списък на научните публикации, авторска справка за приносния характер на трудовете, справка за цитиранията, справка за изпълнение на количествените критерии за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“, приети с решение на Факултетния съвет на Стопанския факултет, декларации за колективните разработки и самите публикации по конкурса.

Рецензията е съобразена със Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), обн. ДВ, бр. 38 от 21.05.2010 г., последно изм. бр. 68 от 02.08.2013 г., в сила от 02.08.2013 г., Правилника за прилагане на ЗРАСРБ (ППЗРАСРБ), обн. ДВ, бр. 75 от 24.09.2010 г., последно изм. бр. 57 от 28.07.2015 г., в сила от 28.07.2015 г., както и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

Конкурсът е обявен за нуждите на катедра „Финанси и счетоводство“ при Стопанския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, съгласно решение на Факултетния съвет, протокол N 3/29.03.2016 г. Като единствен кандидат участва д-р Надя Георгиева Велинова-Соколова, която понастоящем е главен асистент в катедрата. Кандидатката притежава образователната и научна степен доктор от 2009 г.

I. Оценка на изпълнението на условията за заемане на академичната длъжност „доцент“ от кандидата

Кандидатката отговаря на условията в ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ, Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. Изпълнени са и количествените критерии, в сила от датата на приемането им от Факултетния съвет на Стопанския факултет – 26.01.2016 г. (Протокол № 1/2016). Приложени са изискуемите документи като част от материалите по конкурса.

II. Оценка на учебно-преподавателската дейност на кандидата за доцент

Надя Георгиева Велинова-Соколова придобива магистърска степен „Магистър по стопанско управление“ в Университета за национално и световно стопанство през 1999 г, а през следващите две години работи като главен счетоводител. През 2002 г. започва успешна трудова кариера в Комисията по финансов надзор (тогава Държавна комисия по ценни книжа), първоначално като главен експерт в отдел „Нормативна уредба и европейска интеграция“, а впоследствие като началник отдел „Международно сътрудничество“, директор на дирекции „Процесуално представителство и пазарни анализи“ и „Регулаторна политика и пазарни анализи“. Преминала е през множество специализирани обучения в страната и чужбина, свързани с управлението и

регулирането на финансови инструменти, приложимото европейско законодателство, финансовото отчитане и др.

Започва преподавателската си дейност през 2003 г. в УНСС като хоноруван преподавател. През 2009 г. защитава докторска степен по икономика (научна специалност 05.02.08 „Приложение на изчислителната техника в икономиката“) на тема „Изследване на модели за управление на портфейли от деривати чрез използване на съвременни софтуерни решения“.

От 2012 г. води семинарни занятия по счетоводните дисциплини в Стопанския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ първоначално като хоноруван, а от 2013 г. като главен асистент на щат. Понастоящем провежда упражнения по „Въведение в счетоводството“, „Финансово счетоводство“ и „Управленско счетоводство“ със студентите-бакалаври и чете лекции по дисциплините „Счетоводство на застрахователните и осигурителните предприятия“, „Национално счетоводно законодателство“ и „Счетоводство“ (на английски език) на студентите от магистърските програми на Стопанския факултет.

Надя Георгиева Велинова-Соколова има научни ръководства на магистърски тези в областта на счетоводството.

Владее писмено и говоримо английски и руски език.

Считаме, че учебно-преподавателската работа на кандидатката съответства на необходимата академична компетентност, изисквана от обявения конкурс за „доцент“.

III. Обща характеристика и оценка на представените от кандидата трудове

Кандидатката е представила списък с 12 публикации за участието си в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“, от които една монография, една студия, осем научни статии (две в съавторство) и две учебни помагала (сборници с казуси, в съавторство). Преобладават публикациите в областта на оценяването на финансовите инструменти и управлението на рисковете, свързани с тях, в контекста на приложимите нормативни изисквания. Представен е и списък от шест участия на национални и международни научни конференции.

Оценка на самостоятелната монография на кандидатката „Съвременни аспекти на оценяването и отчитането на финансовите инструменти“ (УИ „Св.

Климент Охридски“, София, 2016 г., 247 стр.), открояваща се като основен реабилитационен труд.

Монографичното изследване е структурирано в увод, три части и заключение. Проучени са голям брой литературни източници – 21 на кирилица и 67 на латиница, както и няколко нормативни документи, свързани с разглежданата проблематика. В него се прави опит за представяне на най-новите моменти при отчитане на финансовите инструменти в контекста на Международен стандарт за финансово отчитане 9: *Финансови инструменти* (МСФО 9), като акцентът е върху спецификите при оценяването на процеса на хеджиране в съвременните икономически условия.

В първата част на разработката се характеризират счетоводните оценки, които са в основата на базисните модели за първоначално и последващо оценяване. Прави се сравнителен анализ на историческата цена и справедливата стойност, като се поставя фокус върху значението и перспективите за прилагане на последната за отчитане на процеса на хеджиране. Извеждат се и особеностите при оценяването на финансовите инструменти и техния риск. За доказване на тезата си авторът прави анализ на възможностите за прилагане на справедливата стойност при оценяване на финансовите инструменти в контекста на практическите трудности при нейното определяне, като за целта се позовава на насоките на МСФО 13 *Оценяване по справедлива стойност*. Анализират се проблемите, които биха се появили при неефективното управление на финансовите рискове чрез различни деривативни инструменти. В тази част на монографичния труд авторът застъпва тезата, че преодоляването на асиметрията между икономическите и счетоводните хеджирания изисква разширяване обхвата на оповестяваната информация. В съдържанието на разглежданата част на изследването се включва и преглед на много дискусии в професионалните среди МСФО 9, с цел извеждане на изискванията и спецификите, свързани с неговото практическо прилагане.

Във втората част на монографията фокусът е върху особеностите на счетоводното отчитане на хеджирането съгласно МСФО 9, като моделът за счетоводно отчитане на процеса на хеджиране се разглежда в неговата цялост. В сравнителен аспект се анализират новите изисквания на МСФО 9 спрямо МСС 39 *Финансови инструменти: признаване и оценяване*. Акцентира се върху новите моменти, свързани с пребалансирането на хеджиращото взаимоотношение и разкриването на информация относно различните аспекти на процеса на хеджиране, включително ефекти върху паричните потоци на предприятието и неговите финансови позиции. Посредством

анализ на коментарите, получени в резултат на публичното обсъждане на новия стандарт, авторът анализира ползите от направените промени за счетоводното отчитане на хеджирането и стабилизирането на финансовия пазар. Като автори приноси може да посочим изведените модели за подпомагане на бизнеса при практическото приложение на МСФО 9, както и разработената форма за разкриване на информация за стойностите на хеджираните позиции, разпределени по рискови категории за всеки един от начините на хеджиране.

Третата част на изследването е посветена на практическите аспекти на счетоводното отчитане на хеджирането, включително от финансовите институции, в контекста на Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО) като приложима отчетна рамка. Посредством използване на илюстративни примери се извеждат и анализират спецификите при прилагане на тестовете „бизнес модел“ и „характеристики на финансови активи“, свързани с класификацията и измерването на финансовите активи съгласно изискванията на МСФО 9. Авторът прави изводи и заключения, свързани с предизвикателствата пред бизнеса от прилагането на новите регламентации, а именно необходимост от рекласификация на някои финансови инструменти, трудности при оценяването на финансовите пасиви, увеличаване обема на оповестяваната информация, включително мотивиране на възприетото счетоводно отчитане и др. В тази част на монографичния труд се разглеждат и изискванията за отчитане на хеджирането от определени финансовите институции чрез използването на конкретни модели. Анализират се спецификите при отчитането на очакваните кредитни загуби в светлината на новите счетоводни регулации и значението им за процеса на ефективно управление на кредитния риск. Извежда се необходимостта от разработването на подходящи методологии и контроли от страна на финансовите институции.

Независимо от безспорните качества на монографичния труд и приносите на автора, бихме отправили следните критични бележки:

- С цел по-ясното открояване на авторовите приноси би следвало източниците на информация да фигурират не само в списъка с използваната литература, но и да се посочат под онези таблици и фигури, които са взаимствани или изготвени на база на направения литературен обзор;
- Качеството на труда би се подобрило, ако се избегнат някои повторения. Така например сравнителна характеристика на МСС 39 и МСФО 9 е представена във

втора част, стр. 109-111 и на две места в третата част на изложението – стр. 116-117 и стр. 199-203.

Обща характеристика и оценка на останалите публикации, представени във връзка с конкурса

1. Студия *„Оценка на финансовите рискове според новия счетоводен стандарт МСФО 9“* (УИ „Св. Климент Охридски“, София, 2016 г.).

В студията се разглеждат изискванията и начините за оценка на финансовите рискове в контекста на МСФО 9 *Финансови инструменти*. Прави се опит за изясняване на спецификите при счетоводното отчитане на хеджирането. Анализират се проблемите, свързани с практическото приложение на стандарта с фокус върху отчитане на хеджирането. Извежда се необходимостта от разработване на нови методологии и контролни процедури във връзка с оценката на риска.

2. Учебни помагала (в съавторство) *„Сборник от казуси по Въведение в счетоводството“* (УИ „Св. Климент Охридски“, София, 2016 г.) и *„Сборник от задачи по Финансово счетоводство“* (УИ „Св. Климент Охридски – под печат)

Целта на учебните помагала е да се подпомогнат студентите при усвояване на счетоводните знания по изучаваните счетоводни дисциплини. Тяхното съдържание е съобразено с учебните програми в Стопанския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, но те могат да бъдат използвани от широк кръг лица с интерес в областта на счетоводството. Сборниците са структурирани по начин, позволяващ градация на счетоводните знания. Те включват решени и нерешени казуси, свързани с текущото счетоводно отчитане на отделните процеси от дейността на предприятията и изготвянето на финансови отчети на предприятия на база Националните счетоводни стандарти и МСФО. Акцентира се върху спецификите при счетоводното отчитане на определени стопански операции.

3. Статии върху проблеми, свързани с управлението на финансовите рискове в контекста на изискванията на МСФО

В статиите *„Отчитане на кредитните загуби според МСФО 9“* (Годишник на Стопанския факултет – под печат), *„Управление на финансови рискове чрез деривативни инструменти“* (Годишник на Стопанския факултет – под печат), *„Предизвикателства пред управлението на риска в контекста на новите изисквания на МСФО 9“* (в сборник с доклади от научна конференция „Перспективи и

предизвикателства пред съвременното управление“, УНСС), *„Нови подходи за управление на риска на финансовите инструменти съгласно международните изисквания“* (в сборник с доклади от научно-практическа конференция с международно участие на НБУ – под печат) и *„Hedge accounting according to the IFRS 9“* (Economic Alternatives Journal, issue 4/2015) се разглеждат актуални въпроси, свързани с управлението на финансовите рискове в контекста на новия МСФО 9, оценяването на кредитните загуби от страна на финансовите институции и спецификите при счетоводното отчитане на хеджирането. В тях се акцентира върху практическите аспекти и проблеми по прилагането на новите изисквания. Тези публикации са показателни за творческите интереси на кандидатката в областта на управлението на риска чрез финансови инструменти, които търпят развитие в отделните научни трудове и получават идейна завършеност в нейната монография.

4. Други публикации, предоставени във връзка с конкурса

Останалите публикации по конкурса са с ясно изразен теоретико-приложен характер и са публикувани в сборник трудове „Проблеми на счетоводната теория и практика“ (УИ „Св. Климент Охридски“, София, 2014 г.). В статията *„Оценки и оценъчни бази“* се изследват особеностите на оценяването като елемент на счетоводния метод и се проследява еволюционното развитие на различните оценъчни бази и оценки, с акцент върху перспективите за прилагане на справедливата стойност. В статиите *„Еволюция на фундаменталните концепции в контекста на интегрираното отчитане“* и *„Концептуален модел на счетоводно оценяване“* (и двете в съавторство) се анализират актуални въпроси, свързани с интегрираното отчитане и неговото значение като отчетност на бъдещето, като се прави опит за сравнителна характеристика между теоретичната му рамка и тази на финансовото отчитане, в контекста на МСФО. Предлага се оригинален концептуален модел на счетоводно оценяване, базиран на финансовата концепция за капитала и неговото поддържане, като се изследват положителните ефекти от практическото му приложение.

IV. Оценка на научните и научно-приложните приноси на кандидатата

Представената от кандидатката научна продукция за участие в конкурса за доцент съдържа следните приноси с научен и научно-приложен характер:

- Изследван е новият подход, свързан с отчитането на процеса на хеджиране, в контекста на новия МСФО 9 и са изведени някои проблеми при неговото практическо приложение;
- Анализирани са спецификите на подходите за счетоводно отчитане на деривативните инструменти в контекста на сложната и динамично променяща се счетоводна практика и нейната регулаторна среда;
- Принос с научно-приложно значение са изведените насоки за разработване и внедряване на нови информационни системи и поддържане на бази данни, които да подпомогнат финансовите институции при прилагане на новите регулации, свързани с отчитането на финансовите инструменти;
- Изследвана е необходимостта от разработване на нови методологии и контроли по отношение оценката на риска от страна на финансовите институции; Представен е нов механизъм за анализ на очакваните кредитни загуби;
- Направен е критичен анализ и сравнителна характеристика на фундаменталните принципи и концепции, базиращи интегрираното и финансовото отчитане (в контекста на МСФО);
- Предложеният концептуален модел на счетоводно оценяване считаме за принос с научно-приложен характер. Той е приложим при изследване изискванията на МСФО относно оценяването на различни отчетни обекти и отговаря на необходимостта от привеждането им към общ теоретичен фундамент.

V. Критични бележки

На база на цялата налична информация по конкурса, включително предоставените за рецензиране трудове, могат да се направят следните критични бележки:

- Кандидатката би могла да помисли за публикации и участия в международни научни форуми в чужбина, което би обогатило нейните творчески виждания и професионални контакти;
- Като отчитаме необходимостта от еволюиране на творческите идеи и изследователските тези, все пак считаме че е налице известна повтаряемост в отделни публикации на кандидатката;
- Препоръчваме на д-р Надя Велинова-Соколова да насочи част от творческите си търсения към проблемите на отчетността на застрахователните и

осигурителните предприятия, което би имало ползотворно въздействие върху нейната преподавателска дейност предвид водената от нея учебна дисциплина.

Заклучение

Въз основа на изложеното в настоящата рецензия може да заключим, че учебно-преподавателската, научно-изследователската и публикационната дейност на д-р Надя Георгиева Велинова-Соколова, която е единствен кандидат в конкурса, отговарят на законовите изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Предлагам на членовете на Научното жури по обявения конкурс да избере гл. ас. д-р Надя Георгиева Велинова-Соколова на академичната длъжност „доцент“ в катедра „Финанси и счетоводство“ на СУ „Св. Климент Охридски“ по професионално направление 3.8. Икономика (счетоводство и одит).

София,
14.10.2016 г.
Тодорова/

Рецензент:
/доц. д-р Елеонора Станчева-